

Kliimaministeerium
info@kliimaministeerium.ee

Teie 05.09.2024 nr 14-6/24/4213,
KLIM/24-0872/-1K
Meie 02.10.2024 nr 1.1-11/3898-2

**Maapõueseaduse ja teiste seaduste
muutmise seaduse
(taastuenergiatootmise
arendamine kaevandamisloaga
alal) eelnõu**

Austatud kliimaminister

Rahandusministeerium koostööstab maapõueseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (taastuenergiatootmise arendamine kaevandamisloaga alal) eelnõu (edaspidi *eelnõu*) järgmiste märkustega.

1. Eelnõu seletuskirja punktis 1.3 on põhjendatud väljatöötamiskavatsuse koostamata jätmist Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2023/2413 artikli 15b lõikega 3, mille kohaselt soosivad liikmesriigid taastuenergiaks sobivate alade mitmeotstarbelist kasutust. Kumbki põhjendus ei ole Vabariigi Valitsuse 22.12.2011. a määrusega nr 180 kehtestatud „Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja“ kohaselt eelduseks väljatöötamiskavatsuse koostamata jätmiseks. Leiame, et eelnõuga kirjeldatud probleemile lahendusvariantide leidmiseks oleks see antud juhul vajalik. Järgmistes punktides on kirjeldatud, millised küsimused eelnõud lugesdes tekivad. Võib olla, et pakutud lahendus ongi tekkinud probleemile kõige parem, aga kuna pole analüüsitud erinevaid variante, siis ei saa selles kindel olla.
2. Maapõueseaduse (edaspidi *MaaPS*) § 90 lg 4 sätestab, et riigile kuuluv kinnisasi antakse kaevandamiseks kasutada rendile andmise, kasutusvalduse või hoonestusõiguse seadmise teel. Eelnõu räägib läbivalt hoonestusõigusest ehk on arusaadav, et taastuenergia tootmise eesmärgil antakse kinnisasi kasutamiseks hoonestusõiguse seadmisega, aga eelnõu seda sõnaselgelt ei sätesta. Seega palume vähemalt seletuskirjas viidatud sätte eeskujul täpsustada, et sel otstarbel antakse riigile kuuluv kinnisasi kasutamiseks hoonestusõiguse seadmise teel.
3. Eelnõu § 1 p 4, millega lisatakse MaaPS-sse § 90 lõiked 5¹-5³, sätestab nõuded taotlusele, mis tuleb esitada riigimaa volitatud asutusele, kui huvitatud isik soovib kehtiva kaevandamisloaga riigimaale ehitada taastuenergia ehitisi. Sättest tuleneb, et

kehtiva kaevandamisloaga riigimaale taastuenergia ehitiste ehitamisega alustamiseks tuleb taotlus esitada taastuenergia arendajal, sh tuleb lõike 5³ kohaselt taotlusele lisada ka geoloogilise uuringu aruanne, millest nähtub maavara ammendumine või muu vajadus maavaravaru ümberhindamiseks, kaevandamisloa omaja allkirjastatud kinnitus, hoonestusõiguse taotlemisega seotud muud dokumendid jms. Samuti on seletuskirjas (lk 4) selgitatud, et kaevandamisloa omaja ja taastuenergia arendaja peavad olema jõudnud kokkuleppele ala kasutamises enne, kui taastuenergia arendaja esitab riigimaale hoonestusõiguse taotluse taastuenergia ehitise püstitamiseks. Alles pärast ala kasutamise kokkuleppe sõlmimist kaevandamisloa omaja ja taastuenergia arendaja vahel ja pärast hoonestusõiguse taotluse esitamist taastuenergia arendaja poolt, viiakse läbi enampakkumine alale hoonestusõiguse seadmiseks.

Juhime tähelepanu, et hoonestusõiguse enampakkumise korraldamise eesmärgiks on avada ettevõtlusvõimalus konkurentsile. Samuti on riigivaraseaduses sätestatud riigivara valitsejale kohustus tegutseda kontrollitavalt ja läbipaistvalt. Seega ei saa enampakkumise tulemust ette garanteerida ja võitjaks ehk hoonestusõiguse energiatootmisega alustamiseks võib enampakkumise tulemusel saada hoonestusõiguse taotlust mitte esitanud ettevõtja. Kuna hoonestusõiguse taotluse esitamise eelduseks on kokkulepe kaevandamisluba omava ettevõtte ning huvitatud taastuenergia arendaja vahel, ei pruugi enampakkumise tulemusena võitjaks osutunud erinev taastuenergia ettevõtja olla kaevandamisluba omava ettevõtja jaoks sobiv partner, mistõttu võib kaevandamisluba omav ettevõtja keelduda enampakkumise võitjaga kaevandamisalal energiatootmise alustamiseks edasiste menetlustega jätkata. Seega muutub ebavajalikuks ka hoonestusõiguse taotluse esitamise eelduseks olnud kokkulepe kaevandamisloa omaja ja taastuenergia arendaja vahel. Ühtlasi võib sellise arengu korral tekkida erinevate osapoolte vahel (kohtu)vaidlus, mis pidurdab eelnõu eesmärgi saavutamist.

Vältimaks arusaamatusi ja võimalikke vaidlusi enampakkumise võitja selgumisel alles hoonestusõiguse väljastamise etapis, palume kaaluda võimalust avatud taotlusvooru korraldamiseks juba varasemas staadiumis (nt hoonestusõiguse taotluste esitamise faasis) ning kaaluda, kas asjakohane oleks kasutada ka eelkokkuleppe sõlmimise võimalust, mis jõustuks siis, kui pakkuja osutub võitjaks. Samuti tuleks kehtestada hoonestusõiguse enampakkumise tulemus imperatiivse kohustusena kaevandamisloa omanikule, et vähendada avalike huvide vastase nõusoleku tagasivõtmise ja seega eelnõu eesmärkide mittesaavutamise riski.

Lisaks pole kaalutud varianti, et kaevandamisloa omajad annavad ise riigile ammendunud aladest teada, mille alusel saaks riik enampakkumise korraldada. Riigi koormuse vähendamiseks võib süsteem muidugi olla selline, et riik võib tugineda ettevõtjatelt tulevale sisendile, aga see peaks olema vastavalt läbi analüüsitud lahendus, sh ei peaks süsteem olema üles ehitatud ettevõtete vahelisele kokkuleppele.

4. Eelnõu § 1 punkti 4 sissejuhatav lauseosa peaks hõlmama ka MaaPS § 90 lõikeid 5⁴ ja 5⁵. Samuti, kuna lõigetes 5³ ja 5⁵ on loetletud taotlusele lisatavad dokumendid, siis lõikes 5⁴ sätestatav korrastamiskohustus tuleks sätestada kas enne või pärast seda loetelu. Lisaks tekitab segadust lõike 5⁴ selgitus seletuskirjas, mille kohaselt „luuakse võimalus anda kehtiva kaevandamisloaga riigile kuuluv kinnisasi või selle osa kasutamiseks tähtajaliselt taastuenergia ehitise ehitajale, et kasutada kinnisasja mh

kliimaneutraalse maakasutuse võimendamise eesmärgil“. Palume täpsustada, et tegemist on kasutamisega kaasneva korrastamiskohustusega, mitte eraldi alusega anda riigile kuuluv kinnisasi kasutusse.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Jürgen Ligi
rahandusminister

Karoli Niilus 5885 1381
karoli.niilus@fin.ee

Helje Päivil 5885 1353
helje.paivil@fin.ee

Agnes Peterson 5885 1301
Agnes.Peterson@fin.ee